

et érintenek a tervezett földmunkák. A lelőhelyek közül kiemelkedő jelentőségű az Átány határában (Magas-határ-dűlőben KÖH 72059, 72061; Posta-úti-dűlőben 72067, 72069, 72071, 72073) azonosított valószínűleg késő bronzkori, erődített telepekből és halomsírmezők-ből álló lelőhelykomplexum.

REMÉNYI LÁSZLÓ

23. Baja, Alsó-Kalkatur (KÖH 70399)

(Bács-Kiskun megye) B

A Csávoly és Baja határában futó 55. sz. főút (84+669–98+480 km-szelvény) burkolat-megerősítése és szélesítése miatt szükségessé vált terepbejárást 2009. március 19–20-án végeztük. A túlnyomórészt mezőgazdaságilag hasznosított, szántott, ill. vetett felszínen egy régészeti lelőhelyet lokalizáltunk.

Baja belterületétől K-re, az 55. út D-i oldalán, egy trafótelep és egy gázelosztó telep közt, hétvégi telkek által határolt É-D-i irányú dombocská platóján őskori (bronzkor) töredékeket gyűjtöttünk.

FEKETE CSANÁD

24. Baja, Bajaszentistváni szőlők (KÖH 71331)

(Bács-Kiskun megye) Á, Kk

Az 511. sz. főút Baját ÉK-ről elkerülő út építéséhez kapcsolódóan 2009. március 20-án az út 156+650 km-szelvényétől K-i irányban megközelítőleg derékszögben, kb. 40–50 m-re földmunkát végeztek 4×4 m-es területen. A régészeti szakfelügyelet alatt az oszlophely és a nyomvonal között a felszínen Árpád-kori és késő középkori edénytöredékeket gyűjtöttem. A kerámia szóródása alapján a kb. 230 (É-D)×80 (Ny-K) m átmérőjű területen két lelőhely különíthető el: egy Árpád-kori (150 m hosszú, 60 m széles) és egy késő középkori (80 m hosszú, 30 m széles). A talaj löszös, homokos, jelenleg gabonával fedett. A villanyoszlop gödrében és a kitermelt földben régészeti jelenséget nem láttam. A lelőhelyek K-i határa a gaz miatt nem volt meghatározható.

A leletanyag a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat szegedi irodájába került.

SULTIS LÁSZLÓ

25. Bajánsenye határa

(Vas megye) Ó, Á, Kú

2009. áprilisban az Órség területén kialakítandó gázvezeték tervezéséhez kapcsolódóan végeztünk terepbejárást.

Pap-rét I. (Vágottas-dűlő I.) (KÖH 70455): Kerca-szomortól K-re, Bajánsenyétől Ny-ra, a MOL fogadóállomástól KÉK-re, az SP6-8 töréspontok között szórvány őskori kőeszközt találtunk. Két oldalán megmunkálás, kopás nyomai láthatók felületén. Egy őrlőkő felső része lehetett.

Pap-rét II. (Vágottas-dűlő II.) (KÖH 70459): Az SP6 törésponttól Ny-ra 200 m-re, a Kerka-pataktól 100 m-re D-re, a műúttól DK-re 300 m-re fekszik. Már távolról is látható egy kisebb kiemelkedés, színe is eltér, sötétebb a környezeténél. A lelőhely kiterjedése mintegy 180×180 m. Két, egymástól jelentősen eltérő karakterű leletanyagot találtunk, de területileg nagyjából fedik egymást. Az egyik (valamivel északabbra fekszik) egy szórványos őskori kerámiatöredékből álló góc volt, viszonylag kicsi területen koncentrálódva, kb. 30×30 m-en. A másik emlékcsoport valószínűleg a legkorábbi Árpád-kori kerámiaművességnek a terméke. A közelben kb. 50×50 m-es szakaszon több csomóban, kisebb-nagyobb gyepvasrögöket találtunk, ami az egykori helyi vasművesség bizonyítéka lehet.

Tsz-major (KÖH 71993): A tsz-majortól K-re, az Sp 4 ponttól D-re, egy repcével beültetett területen, a barázdákban és a sorok között tudtunk csak megfigyeléseket tenni. A terület viszonylag sík, egyenletes, a talaj agyagos, alacsony humusztartalmú. Egy alig érzékelhető kiemelkedésen kerültek elő az újkori, kora újkori töredékek, és egy kovadarab, ami nem jellegzetesen eszköz, hanem valószínűleg puszkakova, vagy tűzcsiholáshoz használták. A lelőhely fekvése É-D, kiterjedése 80×80 m.

Munkatársak: Kőszegi Ádám, Isztin Gyula, Kolonits László régésztechnikusok.

A leletanyag a Savaria Múzeumba került.

FARKAS CSILLA – NAGY MARCELLA

26. Bakonypölöske, Szilvási-dűlő (MRT 3. k. 6/1 lh., KÖH 7219)

(Veszprém megye) Kk

2009. augusztus 10-én a település polgármestere telefonon értesítette a Laczkó Dezső Múzeumot, hogy a faluban emberi csontok kerültek elő. Másnap a helyszínen kiderült, hogy a csontokat egy helyi lakos nem most, hanem kb. egy évvel ezelőtt találta és gyűjtötte össze.

A helyszín a község belterületétől DDK-re, a „10/3 sz. mellékág” jelzéssel feltüntetett vízfolyás D-i oldalán, egy ÉNy-DK-i irányban elnyúló, 230 m magas, hosszúkás domb, amelyet nagyrészt fenyő és lombos erdő fed. A domb vízre lejtő É-i oldala meredek, a csibekeltető telep felőli D-i oldala lankás. A régészeti topográfia ide helyezi a középkori Pölöske falut.

A domb DK-i, leginkább kiemelkedő részén állhatott a falu temploma, amelyet jelenleg némi kő- és téglatörmelék, valamint egy kútszerű, növényzettel benőtt mélyedés (egykori kincskereső gödör?) jelöl. A templom valószínűsíthető helyét növényzet fedi, alaprajza, méretei kivehetetlenek. Ezeket legfeljebb ásatással lehetne tisztázni. A csontokat a feltételezhető templomhely D-i szélén, a növényzettel fedett és a korábban szántott rész találkozásánál találták. Ezen a helyen most is gyűjtöttünk a felszínen 4–5 igen apró emberi csonttöredéket. Egyébként a korábban művelt, apróköves, kavicsos területen semmilyen régészeti

jelenséget, leletet, egyetlen egy cserepet sem sikerült megfigyelniem vagy találnom.

A találó az általa gyűjtött csekély csonttöredékeket (koponya, borda, karcsont, medence, valamennyi igen töredékes állapotban) átadta a múzeumnak.

RAINER PÁL

27. Baks, római katolikus templom (KÖH 20725)

(Csongrád megye) H, Á

2006-ban Baks község önkormányzata megbízásából a Móra Ferenc Múzeum (Bende Livia és Lőrinczy Gábor) a baksi általános iskola melletti területen tervezett templom építése előtt régészeti feltárást végzett, mert a terület nyilvántartott régészeti lelőhely. Egy szabálytalan szerkezetű, szegényes leletanyagú 10–11. századi temető 5 sírja került elő. 2009-ben a templomépítés kivitelezésének megkezdése előtt a terv módosult és a templom K-i oldalához egy sekrestye építését is tervbe vették, ezért régészeti felügyelet mellett folyt a földmunka.

Az alapozási munkálatok közben egy ÉNy–DK tájolású sír került elő. Leletanyaga szegényes volt: a sírban koporsóba eltemetve egy adultus korú férfi nyugodott, hanyatt, nyújtott helyzetben, koponyáját bolygatták. Melléklete vaskés, vascsat és csiholó volt.

Ezek után került sor a változtatással érintett, de a korábbi ásatás során meg nem kutatott terület megelőző feltáráására 2009. augusztus 6–7-én. A területet fedő felső, 50–60 cm vastagságú szubhumuszt géppel távolítottuk el. A kutatott 177 m²-en 3 sír került elő. Mindegyik már korábban, talán a területen egykor álló iskola építése során kisebb-nagyobb mértékben bolygatást szenvedett. Két férfisírban csak szegényes melléklet (vaskés) került elő, az egyik temetkezésnél vasszeggel összeerősített koporsó nyomát figyeltük meg. A harmadik feltárt sír egy adultus korú nő temetkezése volt, akit viszonylag gazdagon díszített ünnepi ruházatban temettek el. Haját bronz hajkarikával fogták össze. Ruházatának nyakát vastag textilpántra felvarrt, aranyozott ezüst, öntött rozettákkal díszítették. Ruhájának ujját öntött bronz, rombusz átmetszetű karperecekkal szorították le. Nyakában ezüst torquest és barázdált, ill. aranyfóliás gyöngyökből álló láncot viselt. Ujján öntött bronzgyűrű volt.

A lelőhely a község belterületén, egy természetes homokdomb közepén és K-i lejtőjén terül el. A homokdomb É-i oldalát már az egykori iskola építéskor megsemmisíthették. Akkor is kerültek be leletek a szegedi múzeumba, melyek szintén a 10–11. századra tehetőek. Valószínű, hogy korábban 2–3 sír pusztult el. A 2006-ban és most feltárt 9 sírral együtt egy kis sírszámú honfoglalás kori, esetleg kora Árpád-kori, köznépi temető húzódik a területen. A természetföldrajzi adottságok figyelembevételével valószínűsítjük, hogy a temető egészét feltártuk.

BALOGH CSILLA

28. Balatonfőkajár határa

(Veszprém megye) Ró, Kö

2009 októberében terepbejárást végeztünk Balatonfőkajár határában az M7 autópálya és a 710. sz. főút közötti területen, összesen 6,3 km hosszúságban. A Bürkös-réti-patak völgyének kiemelkedő Ny-i oldalán három lelőhely is ismert.

Bustya (KÖH 7384): A Kesellő-hegy meredeken kiemelkedő ÉK-i alján, a Bürkös-réti-patak völgyének Ny-i oldalán kis kiterjedésű római kori lelőhely található. 1965-ben ugyanitt középkori leletanyagot találtak, tehát itt középkori lelőhelyrészletre is számítani lehet. A nyomvonal területén és Ny-i oldalán nem találtunk már leleteket, a lelőhely nem terjed ki a lapos fekvésű nyomvonal területére. A helyszínen az MRT 2. k. 5/9 sz. lelőhelye azonosítható.

Kesellő-hegy (KÖH 7385): Az MRT ezen a helyszínen egy római kori telepet (MRT 2. k. 5/10) azonosított. A KÖH adatbázisában itt egy 2007-ben végzett terepbejárást során újonnan felfedezett lelőhely szerepel (KÖH 58497), ami azonban valójában az MRT által azonosított Kesellő-hegy lelőhely K-i része. A terepbejárást során az autópálya É-i részén, a Kesellő-hegy D-i részén lévő magas domb D-i oldalánál nagyméretű római kori lelőhelyet azonosítottunk, ez azonos az MRT 2. k. 5/9 lelőhellyel, ennek csak K-i vége található a korábban azonosított lelőhely területén. Az egykori ÉK–DNy-i dűlőútnál, a dombhát oldalán a legintenzívebb a lelőhely, itt egy szakaszon intenzív leletanyag mellett, tegulákat, habarcsos köveket is találtunk a nyomvonal lehajtója mentén. A domb lábától DK-re, a lapos területen is folytatódott a lelőhely, K-i irányban fokozatosan megszűnt.

Só-lápa (KÖH 7383): A terepbejárást során újrajártuk a már ismert intenzív római kori lelőhelyet. A domb legmagasabb, kissé platós részén tegula és habarcsos kőtörmelékek is előkerültek, tehát hasonlóan a bekötőúttól É-ra lévő részhez, itt is számolnunk kell kőépületek maradványaival.

STIBRÁNYI MÁTÉ

29. Balatonfüred, Rozmaring köz

(MRT 2. k. 6/19 lh., KÖH 7420)

(Veszprém megye) Ró

2009. május 20. és augusztus 18. között próbafeltárást végeztünk a 3695/16, 47, 48 hrsz. telkeken, új lakóház építését megelőzően. A feltárást az épülő lakóházak alapárkaiban végeztük el, 152,88 m² felületen. Az árok szélessége 40–50 cm, mélysége 80 cm volt.

A 3695/16 hrsz. ingatlanon, az É-i házhelyen 3 objektumot tártunk fel. Egy egyenes oldalú, barnásvörös betöltésű gödör alján két darab erősen kopott, római kerámiatöredék került elő. Egy égett, salakos betöltésű cölöplyukban leletanyagot nem találtunk.

A 3. objektum egy nagyméretű, barnássárga, kevert betöltésű foltként jelentkezett a ház DNy-i sarkánál,